

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României  
**VELCIOV, DIANA**

**Limba română pentru gimnaziu, sintaxa frazei** / Diana  
Velciov. - Ed. a 2-a, reviz.. - Deva : Editura Emia, 2018  
ISBN 978-973-753-441-5

811.135.1

Tehnoredactare: Editura Emia

Coperta: Desen de Radu Roșian.

Concepție copertă: Codruț- Sebastian Făgăraș

Copyright: Emia

Editura EMIA  
DEVA, HUNEDOARA,

[www.emia.ro](http://www.emia.ro)

E-mail: [edituraemia@yahoo.com](mailto:edituraemia@yahoo.com)  
[office@emia.ro](mailto:office@emia.ro)

**DIANA VELCIOV**

-----  
**LIMBA ROMÂNĂ PENTRU  
GIMNAZIU**

**SINTAXA FRAZEI**

Editura Emia

|                                            |    |
|--------------------------------------------|----|
| SITAXA FRAZEI, noțiuni generale            | 5  |
| RAPORTURILE SINTACTICE                     |    |
| DIN CADRUL FRAZEI                          | 6  |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ (SB)     | 10 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ                     |    |
| PREDICATIVĂ (PR)                           | 18 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ                     |    |
| ATRIBUTIVĂ (AT)                            | 24 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ                     |    |
| COMPLETIVĂ DIRECTĂ (CD)                    | 31 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ                     |    |
| COMPLETIVĂ INDIRECTĂ (CI)                  | 36 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ                     |    |
| CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC (CL)                | 43 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ                     |    |
| CIRCUMSTANȚIALĂ DE TIMP TEMPORALĂ (CT)     | 48 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ                     |    |
| CIRCUMSTANȚIALĂ DE MOD - MODALĂ (CM)       | 54 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ                     |    |
| CIRCUMSTANȚIALĂ DE CAUZĂ CAUZALĂ (CZ)      | 60 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ                     |    |
| CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOP - FINALĂ (CS)      | 65 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ     |    |
| CONDIȚIONALĂ (CT)                          | 70 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ     |    |
| CONCESIVĂ (CV)                             | 73 |
| PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ     |    |
| CONSECUTIVĂ (CNS)                          | 78 |
| TIPURI DE PROPOZIȚII SUBORDONATE INTRODUSE |    |
| PRIN ELEMENTE RELAȚIONALE UNIVERSALE       | 8  |

## SINTAXA FRAZEI

### - noțiuni generale -

**Sintaxa frazei** studiază regulile de îmbinare a propozițiilor în frază, felul acestor propoziții și raporturile sintactice dintre ele.

**Fraza** este o unitate sintactică formată din două sau mai multe propoziții, legate între ele prin înțeles, dintre care cel puțin una trebuie să fie principală.

Numărul propozițiilor dintr-o frază este egal, de obicei, cu numărul predicatelor. Uneori, predicatul poate lipsi, subînțelegându-se din context (vorbit de propoziții eliptice de predicat):

*Bunicii locuiesc la țară<sup>1</sup>/, iar noi la oraș<sup>2</sup>/.* (în propoziția 2 subînțelegem predicatul *locuim*).

**Felurile propozițiilor** din frază:

#### 1. după înțeles:

➤ **principale** - au înțeles de sine stătător, fără ele neputând exista o frază clară, corect construită;

➤ **secundare** - n-au înțeles de sine stătător, fără ele putând exista o frază; ele întregesc înțelesul altor propoziții.

#### 2. după relațiile de dependență dintre ele:

➤ **regente** – propoziții, principale sau secundare, de care depind alte propoziții;

➤ **subordonate** – propoziții care depind de regente, se subordonează acestora.

Respect Propozițiile secundare sunt și subordonate, iar cele subordonate sunt și secundare.

Frazele pot fi formate:

➤ numai din propoziții principale:

*Elevii merg la școală, studiază, dar se și relaxează.*

➤ atât din principale, cât și din secundare (subordonate):

*Elevii merg la școală ca să învețe.*

## RAPORTURILE SINTACTICE DIN CADRUL FRAZEI

1. **Raport de coordonare** - între două sau mai multe propoziții de același fel.

a) între principale: *Ana citește, Dan rezolvă probleme, iar sora lor cea mică se joacă.*

b) între secundare de același fel, dacă depind de același termen regent: *Mama ne-a sfătuit să fim cuminiți și să învățăm bine.* (sunt coordonate două complementive directe, subordonate verbului *a sfătuit*).

c) între două secundare diferite, dacă au același termen regent: *El se plimbă unde vrea și când vrea.* (sunt coordonate două circumstanțiale diferite, de loc și de timp, amândouă subordonate verbului *se plimbă*).

Mijloace de realizare a raportului de coordonare:

a) **juxtapunere** (alăturare), marcată în scris prin virgulă: *Tu scrii, citești, desenezi.*

b) **juncțiune** - prin conjuncții coordonatoare (sau locuțiuni conjuncționale):

▪ **copulative:** *și, nici, precum și;*

▪ **adversative:** *dar, iar, însă, ci, și = dar, numai că;*

▪ **disjunctive:** *ori, sau, fie* (singure sau în perechi: *ori...ori, sau...sau, fie...fie*);

▪ **conclusive:** *deci, așadar, prin urmare, în consecință, de aceea.*

2. **Raport de subordonare** - între o propoziție subordonată și regenta ei; de fapt, subordonarea se raportează la un cuvânt din propoziția regentă, numit **termen regent** (parte de vorbire).

Mijloace de realizare a raportului de subordonare:

a) **juxtapunere** - mai rar, doar la câteva subordonate;

b) **juncțiune** - prin mai multe categorii de cuvinte de legătură, numite elemente relaționale subordonatoare (= elemente joncționale, conective).

Categorii de elemente de relație subordonatoare:

▪ **Conjuncții subordonatoare:** *ca să, ca...să, că, căci, dacă, deoarece, deși, fiindcă, încât, intrucât, să.* (în anumite contexte, când sunt urmate de predicate, devin conjuncții subordonatoare și cuvintele *de, decât, parcă, până*). În ceea ce privește valoarea lor, aceste conjuncții pot fi universale, adică introduc mai multe tipuri de subordonate (*ca să, că, dacă, de, să*), sau pot fi specializate, introducând numai un tip de subordonată (*căci, fiindcă, deoarece,*

**întrucât** - pentru circumstanțiala cauzală; **deși** - pentru concesivă; **încât** - pentru consecutivă; **decât**, **parcă** - pentru circumstanțiala de mod; **până** - pentru circumstanțiala de timp).

▪ **Locuțiuni conjuncționale subordonatoare:** *chiar dacă, cu toate că, măcar că, măcar să, chit că, în caz că, din cauză că, pentru că, pentru ca să, până să, înainte (ca) să, fără să, până ce, după ce, îndată ce, în timp ce, de vreme ce, din moment ce, o dată ce, pe măsură ce, ca și cum, ca și când, (ori) de câte ori, cât timp etc.* De obicei, aceste locuțiuni conjuncționale introduc numai un tip de propoziții subordonate. Conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale subordonatoare fac parte din propozițiile subordonate pe care le introduc și nu au funcții sintactice.

▪ **Pronume relative, cu și fără prepoziții, adjective pronominale relative:** *care, cine, ce, cât (câtă, câți, câte), ceea ce.*

▪ **Pronume și adjective pronominale nehotărâte** compuse cu *ori-*: *oricare, oricine, orice, oricât (oricâtă, oricâți, oricâte);* variantele cu *-și-*: *orișicare, orișicine etc.*

▪ **Adverbe relative** cu sau fără prepoziții: *unde, când, cum, cât, încotro, dincotro, ce, precum.*

▪ **Adverbe nehotărâte** compuse cu *ori-*: *oriunde, oricând, oricum, oricât, oriîncotro ;* variantele cu *-și-*: *orișunde, orișicând, orișicum, orișicât.*

Pronumele și adverbele cu rol relațional la nivelul frazei au și funcții sintactice în cadrul propozițiilor subordonate pe care le introduc.

Propozițiile subordonate îndeplinesc în frază, raportate la termenul regent, anumite funcții sintactice, altfel spus, ele corespund, în planul frazei, unei părți de propoziție.

Părțile de propoziție se pot transforma în propozițiile subordonate corespunzătoare, fenomen numit *dezvoltare, extindere, extensie*:

*Ascultă atent discuția noastră. → Ascultă atent ce discutăm noi.*

*Plăcerea lui era de a dansa. → Plăcerea lui era să danseze.*

*Baba călătorește n-are sărbătoare. → Baba care călătorește n-are sărbătoare.*

*Câștigătorul concursului va pleca în excursie. → Cine va câștiga concursul va pleca în excursie.*

*De tânără, obișnuia a-i ajuta pe oamenii mai bătrâni. → De când era tânără, obișnuia să-i ajute pe oamenii care erau mai bătrâni.*

Propozițiile subordonate se pot transforma în părți de propoziții, fenomen numit *contragere, reducere, simplificare*:

*Este sănătos să mergi pe jos. → Este sănătos a merge pe jos.*

*Mielul care este blând suge la doi oi. → Mielul blând suge la doi oi.*

Respect *De rușine, s-a făcut* →. → *De rușine, s-a făcut ca focul.*

*Venim la școală să învățăm.* → *Venim la școală pentru a învăța.*

*Înainte să plece un tren, gara pare să fie un furnicar.* → *Înainte de a pleca un tren, gara pare un furnicar.*

## PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ (SB)

Corespunde, în frază, unui subiect din propoziție:

*Leneșul mai mult aleargă.*

*Cine este leneș mai mult aleargă.*

Subiectul din propoziție se transformă, în frază, în SB.

**Întrebări:** *cine? care este lucrul care?* adresate propoziției regente.

**Verificare:** înlocuire cu un subiect sau cu termenii *cineva, ceva*.

**Condiții:**

♦ în propoziția regentă să nu fie nici un tip de subiect, nici exprimat, nici inclus sau subînțeles;

♦ verbul regent să fie la persoana a III-a singular (mai rar la plural).

Propoziția SB se identifică după **termenii regenți**, care pot fi:

♦ **Expresii verbale impersonale** (alcătuite din verbul copulativ *a fi* și un adverb): *e bine, e rău, e*

*frumos, e urât, e greu, e ușor, e necesar, e important* etc.

**Atenție!** Verbul copulativ poate sta la diferite moduri și timpuri, iar adverbul poate fi la orice grad de comparație!

*Ar fi mai bine dacă am pleca mâine. E prea greu să urci muntele. Era important ce spunea bătrânul acela. Va fi mai ușor să răspundem oral.*

♦ Verbul impersonal *a trebui*:

*Trebuia să fi ascultat sfatul lor.*

♦ Verbul intransitiv *a plăcea* și locuțiunea verbală sinonimă *a face plăcere*:

*Nu-mi place dacă minți. Mi-a făcut plăcere că te-am revăzut.*

♦ Verbul predicativ *a(se) părea*:

*Pare că ninge. Mi se pare că ești trist.*

♦ Verbul predicativ impersonal *a fi*:

*Era să pierd trenul.*

♦ Verbe reflexive impersonale, de tipul: *se zice, se spune, se prevede, se afirmă, se constată, se presupune, se anunță, se comunică, se știe, se povestește, se află* etc.

*Se va constata cine este vinovat. Nu se știe dacă mai plecăm împreună. S-a aflat unde ai umblat. S-a anunțat că va ploua.*

♦ Verbe predicative unipersonale, cu sens impersonal: *se cuvine, se cade, rezultă, reiese, se întâmplă* etc.